

Tomaž Šalamun

Slovencev nas je, kolikor nas je

Spoštovane dame in gospodje, Slovencev nas je, kolikor nas je, se pravi malo, in kaj zdaj s tem? Kaj zdaj s tem, je vprašanje, ki visi nad nami kot Damoklejev meč, vanj butamo zjutraj in zvečer, podnevi in v sanjah, in ta zadeva je tu in ne bo šla proč, kot na primer ne bodo šli proč računalniki. Ali se sploh izidemo? Ali imamo sploh zares šanso, da se nadaljujemo polno, scela, v globino in širino? Ali ne bo nekega dne spet kdo potrkal na vrata in rekel: ljubčki, vaš čas je potekel, svet preurejamo na popolnoma nov način, klima se nam kvari in Marsovci vdirajo, ne moremo več trpeti vseh teh vaših raznovrstnih smešnih partikularnosti, vašega tako imenovanega originalnega čudeža, taka fantazija je predraga. Gotovo bo. In lepo število nas se bo med potjo zrušilo, kar sami od sebe bomo resignirali, in se ne bomo šli več, ker je prenaporno. Gotovo bo tako. Lepo število nas pa bo reklo: kaj me briga, ravno zdaj plešem, ravno zdaj vadim vlogo Hamleta, ravno zdaj pišem knjigo, ravno zdaj sem se odločil ustanoviti založbo. In večina nas je oboje in troje in več, ker moramo biti in tu stojimo in gledamo štiri tisoč knjig, ki izidejo pri nas vsako leto, malo trudni, malo tudi obupani in v nekoliko scufanih bundah. Ampak to je vseeno dokaz, da znamo kvadrirati krog, če hočemo.

Gospoda založniki. Ste ljudje, ki imajo dober pregled nad tem, kdo smo, kaj smo, neprestano se morate odločati, kdo ja, kaj ne, izbirati, organizirati, služiti, odpirati vrata ključnim rečem za naše in svoje preživetje. Ubadate se s kulturo. Precej sami ste. Predstavljam si, da ste tu najeli nekega pesnika, da vas malo pohvali, prav, da pa tudi povzdigne glas in opozori. Nad vas se zgrinjajo težki, sivi oblaki. Država, naša koža in povrhnjica, pozablja, kdo jo je ustanovil. Mi, kultura, smo vam dali formo, da ste sploh lahko naša povrhnjica in koža. Zahtevam prebujenje in prekrvavitev, premislek. Danes se politika obnaša, kot da je edina elita, ne samo pri nas, podobno je drugod po svetu. Z eno fatalno razliko. Večji narodi bodo ob podobnem obnašanju svojih politikov preživel, imajo stare, bogate kulturne institucije. Samo *endowment* univerze Harvard je dvajset milijard dolarjev, približno toliko kot naš letni bruto

produkt. Poljaki so imeli mnogo hujši politični režim kot mi, pa so zaradi zaloge tradicije v kulturi prepluli ta čas z manj ranami. Slovenija pa je zdaj, ko je suverena, sama sebi nastavila četrti najvišji davek na knjige v Evropi in se s tem avtoterrorističnim dejanjem popolnoma osmešila predvsem pred samo seboj.

A volimo Butalce? Nas je teh štiri tisoč knjig sram? Je ta mlada kmečka nevesta po dvanajstih letih razcveta naenkrat dobila smrtonosni napad bulimije? Zahtevam takojšnjo spremembo davka. Knjiga je bila na Slovenskem vedno vprašanje življenja in smrti, preživetja. Ne opešajmo. Noro in neodgovorno bi bilo pozabiti, kaj je naš temelj, in zgubiti kompas za prihodnost.

Govor ob odprtju jesenskega knjižnega sejma v Ljubljani

SODOBNOST

revija za književnost in kulturo

Letnik 67, številka 1, 2003

Izdajatelj
Cankarjeva založba
Kopitarjeva ulica 2
1512 LJUBLJANA

Naslov uredništva
SODOBNOST
Hribarjevo nabrežje 13
1512 LJUBLJANA
Telefon 01 200 41 02
sodobnost@cankarjeva-z.si

Naročila in reklamacije
Cankarjeva založba
Kopitarjeva ulica 2
1512 LJUBLJANA
Telefon 01 230 26 95, 080 11 08

Tisk
TISKARNA LJUBLJANA d.d.
ISSN 0038-0482

Oblikovanje ovitka
Jani Bavčer, ARSENAL,
sodelavec Gregor Vovk

Računalniški prelom
Janez Turk

Glavni urednik
EVALD FLISAR
evald.flisar@guest.arnes.si

Uredniški svet
Sandra Baumgartner
Igor Bratož
Jože Horvat
Marko Kravos
Meta Kušar
Feri Lainšček
Katarina Majerhold
Tone Peršak
Dušan Šarotar
Igor Škamperle
Vesna Jurca Tadel
Lucija Stepančič
Veno Taufer
Milan Vincetič
Ciril Zlobec

Lektorica
Metka Peserl
metka.peserl@olja.net

Glavni urednik sprejema
sodelavce vsak ponedeljek
od 11. do 13. ure
v pisarni uredništva,
Hribarjevo nabrežje 13.

Nenaročenih prispevkov
ne vračamo.

Letna naročnina
z 20 % popustom
za redne naročnike
9800 SIT.

Cena te številke
v prosti prodaji
1500 SIT.

Cena za naročnike
v tujini USD 125
ali protivrednost
v drugi valuti.

Revija izhaja
ob finančni pomoči
Ministrstva za kulturo
Republike Slovenije
in sponzorjev.

Stališča avtorjev
niso zmeraj tudi
stališča glavnega
urednika ali članov
uredništva.